

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clvveri[i] Sicilia Antiqva

Clüver, Philipp

Lvgdvni Batavorvm, 1619

Cap. III. De situ, figurâ, & magnitudine Siciliae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14145

ad Alexandram Lycophronis, Siciliam alio nomine *Drepanum* vocatam, falsò tradit: quum antiqui scriptores opidum intellexerint eo vocabulo, in extremis versùs solis occasum oris situm; non ipsam insulam: ut latius suo loco patebit.

CAP. III.

De situ, figurâ, & magnitudine SICILIAE.

SICILIA igitur, ut suprâ dictum, figurâ est *τετράγωνος*, id est, *triangula*; sive *τρί- 10*
πλευρος, *trilatera*, seu *triquetra*. unde etiam *Τρινακρία* Græcis vocitata fuit, à
tribus promontoriis, in quæ universa excurret. Hanc eius faciem Syracusani, qui
caput quondam fuere totius insulæ, *tribus cruribus* indicare voluerunt, variè variis
in numismatibus expressis. quorum unius exemplar huc adponere consilium est;
quò res faciliùs rectiusque intelligatur.

Hanc figuram, *tribus* constantem *cruribus*, ipsos puto Siculos lingvâ suâ adpellasse
τρίσκελον. hinc enim haud dubiè illud suum desumpsit Hyginus, *Μυθολογικῶν* cap.
cclxxvi, quod est de maximis interni maris insulis; *Sicilia*, in *triscelo* posita, in cir-
cuitu *stadia xxxd lxx*. At alii literæ Δ insulam adsimilarunt. Mela, lib. ii, cap. vii: 30
Ipsa ingens, & tribus promontoriis in diversa praecurrens, Graeca litera imaginem, quæ Δέλτα
dicitur, efficit. Idem innuit & Diodorus, lib. i. ο' δ' οὐ Νεῖλα & Αἰγυπτιὸν εἰς πλείω
μέρη χωρίζουσι, πρὶν τὸ κατέμεινον διπλὸν εἶναι. Δέλτα δὲ τὰς μὲν πλείους κατὰ τὰ
φί τὰ πλείω τῶν ῥομάτων, πῶν ἢ βάσιν ἀναπληροῖ τὸ δεξιόμεινον πέλαγος τὰς ἐκβολὰς πρὸ
ποταμοῦ, * * *. Τὸ δ' οὐ Δέλτα τῇ Σικελίᾳ τῶν χωρίων ὡς ἀπληροῖν ἐπαρχία. Hoc est:
Nilus in Aegypto, in plureis alveos scissus, efficit Delta, quod à figurâ sic nominatur. Huius
latera extremi fluminis alvei describunt; basin verò absolvit mare, quod ostia fluminis exci-
pit. Et exiguo post: *Delta specie similis est Sicilia.*

Trium Siciliae
promontorio-
rum nomina
atque situs.

Cæterò trium promonteriorum nomina atq; situs plures adnotaverunt scriptores.
Scholiastes Apollonii, ad *Ἀργοναυτικῶν* lib. iiii: Σικελία ἢ ἐκαλεῖτο *Τρινακρία* τὸ πρὸς 40
ρον, Διὸς τὸ τρεῖς ἀκρεῖς ἔχον, *Πάχυνον*, *Λιλύθειον*, *Πελοπον*. id est; *Sicilia* antè *Trinacria* vo-
citata est, quòd tria habeat promontoria, *Pachynum*, *Lilybæum*, *Pelorum*. Tzetzes, ad *Lycophronis*
Alexandram: Νῆσον τετράγωνον πῶν Σικελίας λέγει, ἢ δὲ *Τρινακρία* & *Τρινακρίαν* κα-
λεῖσι: τρία γὰρ ἀκρωτήρια ἔχει, *Λιλύθειον*, [lege *Λιλύθειον*] *Πάχυνον*, & *Πελοπονίδα*. hoc est:
Triverticem insulam adpellat Siciliam, quæ & Trinacia ac Trinacria vocatur; quia tria habet
promontoria; Lilybæum, Pachynum, Peloridem. Et postea: *τρία δὲ ἀκρωτήρια Σικε-*
λίας, Πάχυνος, Πελοπονίδος, καὶ Λιλύθειον. id est: *Tria sunt Siciliae promontoria; Pachynus,*
Pelorus, & Lilybæum. Servius, ad *Virgilii Aeneid.* lib. i: *Trinacrio: Graecum est; quòd*
tria ἀκρεῖς habeat, id est, promontoria; Lilybæum, Pachynum, Pelorum. Isidorus, *Origin.*
lib. xiii, cap. vi: *Sicilia, prius Trinacria dicta, propter tria ἀκρεῖς, id est, promontoria; Pe-* 50
lorum, Pachynum, & Lilybæum. Dionysius, de *Situ orbis*:

Τρινακίη δὲ ὅτι τῆσιν, ὡς ἐν πέντε Ἀυσονίων
ἐκείναι, πλείω δὲ ὅτι τρεῖς ἐσηκῆα.
Ἀκρεῖς δὲ οἱ, Πάχυνος π, Πελοπονίδος τε, Λιλύθει τε,
ἂν ἢ π, Λιλύθει μὲν ὅτι ῥιπλὸν Ζεφύρειο
Εἰσανέχεται, Πάχυνος δὲ πρὸς ὠκεῖον, ὡς ἐν ἄρκτῳ
ἢ νεμύεσσα Πελοπονίδος, ἐς Ἀυσονίαν ἐρώουσι.

Id est:

Id est:

*Trinacia autem post has super solum Ausonum**Extenta est, latera super tria fulta.**Promontoria vero ei sunt, Pachynus, Peloris, & Lilybe.**Lilybe ad flatum Zephyri**Vergit; Pachynus ad orientem; ad septentriones**Ventosa Peloris, in Ausoniam spectans.*

Strabo, lib. V I: τὸ δὲ ὄρημα [τῆς νήσου] διορίζεται τρεῖς ἄκραι. Πελορεῖς μὲν ἡ πρὸς τὴν
 10 καὶνὴν καὶ τὴν θηλίδαν τὴν Ῥηγίωναν πεῖσαι τὸν προθύμον. Πάχυνος δὲ ἡ ἐκκειμένη πρὸς ἑω, καὶ
 τῷ Σικελικῷ κλυζομένη πελάγῃ. βλέπειται πρὸς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὸν ὄρει Κρήτης πόρον.
 τέρτη δὲ ἔστιν ἡ πρὸς ἑχέης τῇ Λιβύῃ, βλέπειται πρὸς ἀντὶ τὴν ἄμα ἔ τὴν χειμερινὴν δύσιν, Λιβύ-
 εαιον. * . * . Ποσειδώνιος δὲ, τῶς κλίμασιν ἀφορίζων τὴν νήσον, καὶ πρὸς ἄκρον μὲν τὴν
 Πελορεῖδα, πρὸς ῥέτον δὲ Λιβύεαιον, πρὸς ἑω δὲ τὸν Πάχυνον τίθησιν. Hoc est: Figuram in-
 20 sula tria definiunt promontoria: Peloris; quae cum Cany & columna Rheginorum fretum ef-
 ficit: Pachynus, qui, in orientem conversus, Siculo alluitur mari, & in Peloponnesum Cre-
 tensensemque trajectum prospicit. tertium est Lilybeum, Africa conterminum; in eam simul &
 in occasum hibernum prospectans. Et paullo post: Posidonius verò, climatibus eam defini-
 ens, Peloridem septentrionibus, Lilybeum austro, Pachynum ortui opponit. Mela, lib. II,
 cap. VII: Pachynum vocatur, quod Graciam spectat: Lilybeum, quod Africam: Pello-
 20 rum, quod, in Italiam vergens, Scylla adversum est. Solinus, cap. XI: Sicilia, diffusis pro-
 montoriis, triquetra specie figuratur. Pachynus ad spectus in Peloponnesum & meridianam
 plagam dirigit: Pelorus adversam vespero Italiam videt: Lilybeum in Africam extenditur.
 Plinius, lib. III, cap. VIII: Ipsius Triquetra promontorium Pelorus vocatur, adversus Scyl-
 lam vergens in Italiam: Pachynum in Graciam; ccccxl millia ab eo distante Pelopon-
 neso: Lilybeum in Africam; clxxx millium intervallo à Mercurii promontorio: & à Cara-
 litano Sardiniae cxx. Martianus Capella, lib. VI: Trinacria perhibetur, quod tribus
 promontoriis triangula censeatur. quidpe unum, quod à Pachyno in Peloponnesum in meridiem
 versum spectat, quadringentis quadraginta millibus à Graciâ disparatur: Pelorus autem occa-
 30 sum Italiamque inspicit, quae freto mille quingentis passibus separatur: Lilybeum Africa fines
 videt in centum octoginta millibus. Mirum dictu, quàm corrupta conturbataque sint
 pleraque geographica Martiani. Cur ista adposita est vox unum; quum non sequa-
 tur postea vox alterum; nec deinde tertium? Atqui illud ipsum unum, sive quod pri-
 mo loco memorat, erat Pachynum. quomodo igitur unum à Pachyno in Peloponnesum
 spectat; id est, promontorium à promontorio? Item, quomodo Pelorus Italiam si-
 mul & occasum inspicit; quum Italia ei ab ortu adversa sit? Ego sic legerim: Quid-
 pe Pachynum, quod in Peloponnesum & meridiem spectat, quadringentis quadraginta milli-
 bus à Graciâ disparatur: Pelorus autem adversam occasui Italiam inspicit; quae freto mille
 quingentum passuum separatur: Lilybeum Africae finis videt, in centum octoginta millibus.
 Haec omnia partim à Plinio, partim à Solino, ut pleraque alia, mutuatum esse Mar-
 40 tianum, clarum est. eoque magis miror, commentatores eius ne hunc quidem labo-
 rem ei impendisse, uti cum illorum exemplaribus contulissent. De cetero nomina
 vulgaria dictis promontoriis nunc haec sunt: PELORVS vocatur Capo di Faro: ab
 ipso freto; quod vulgo accolis dicitur Lo Faro. item, Capo della Torre di Faro: à spe-
 culâ, quae in promontorio sita est. PACHYNVS adpellatur Capo di Pàssalo; &
 variante liquidâ, Pàssaro. LILYBAEVM dicitur Capo di Marsalla: ab opido ad-
 posito Marsalla; quod antiquum illud est Lilybeum. item, vetusto illo vocabulo,
 at miserè detorto, Capo Boëo.

Super situ singulorum promonteriorum variasse sententiis auctores, ex supra ci-
 tatis locis liquet. Pelorum Posidonius ac Dionysius septentrionibus obijciunt:
 50 Solinus & Martianus Italiae ab occasu faciunt adversum. Pachynum Posidonius,
 Dionysius, ac Strabo, ortui opponunt: Solinus ac Martianus ortui hiberno; in-
 ter ortum æquinoctialem sive Peloponnesum atque meridiem. Lilybeum Diony-
 sius zephyro, id est, occasui adversum facit: Strabo ait, in occasum hibernum
 simulque in Africam spectare; id est inter occasum hibernum & meridiem: Mela
 etiam & Plinius ac Solinus Martianusque in Africam dirigunt: Posidonius in me-
 ridiem, sive austrum. His adde, quae Strabo eodem loco tradit: τῶν δὲ πελορεῖων,
 ἃς ἀφορίζουσιν αἱ τρεῖς ἄκραι, δύο μὲν εἰσι καὶ ἡλικὴ μετεώρος· ἡ δὲ τέρτη κυρτή, ἡ πρὸς τὴν Λιβύεαιον
 καθήκουσι

SICILIAE
situs.

καθήκειαι πρὸς τὴν Πελοποιάδα, ἢ περὶ μέσην εἶναι. Id est: Laterum, quae tribus his promontoriis terminantur, duo sunt concava mediocriter; tertium à Lilybaeo ad Pelorum eurypum est; idemque longissimum. Et postea: Ἀπὸ τῆς Λιλυθαίας τὴν Πηλοποιάδα πλοῦρον ἀνάγκη λοξῶς εὐα πρὸς εὐν, καὶ βλέπειν πρὸς τὸ μέγαν τῆς ἐσπέρης καὶ τῆς ἀρκίης· πρὸς ἀρκίον μὲν ἔχον τὴν Ἰπυλίαν, πρὸς δὲ τὴν Τυρρηνικὴν πέλαγον. Ἐταὶ Αἰόλῃ νήσους. Hoc est: Latus, quod à Lilybaeo est ad Pelorum, necesse est incurvari versus ortum, & respicere eam mundi regionem, quae est inter septemtriones & occasum: ut ad septemtriones versus habeat Italiam obiectam, ad occasum verò mare Tuscanum & Acoli insulas. Hanc Siciliae faciem Ptolemaei disertè refert tabula. ubi etiam Lilybaeum promontorium inter occasum hibernum & meridiem ad Mercurii promontorium & Carthaginem versus deductur. Insulae tamen Acoliae rectius in eadem ab septemtrionibus dicto Siciliae lateri obijciuntur. Nam falsam hanc esse universae insulae faciem, jam dudum cum alii hoc nostro sacculo, tum egomet, totam pede meo circumgressus insulam, diligenti curâ observavi. Lilybaeum igitur promontorium in zephyrum, ut tradit Dionysius, five in occasum aequinoctialem vergit. Pachynum, ut auctor est cum Martiano Solinus, inter Peloponnesum five ortum & meridiem in ortum tendit hibernum. Pelorum inter septemtriones & ortum aëstivum versus id excurrit Italiae litus, quod est inter Scyllam & Cænym promontorium, v. i. millium passuum. Hinc est, quod alii septemtrionibus, alii ortui id fecere adversum: alii item Scyllae, alii Cænny. Eundem ferè situm & ipse vindicare insulae voluit Strabo, dicto loco postea. 20

Ὁ μὲν δ' οὖν, inquit, ἐν τοῖς τῆς Σικελίας τῇ Ἰταλίᾳ πρὸς νότον κειμένη, ἡ Πελοποιὰς δὲ καὶ κατώτῃ λέγουσι ἀν καλῶς τῶν τριῶν γωνιῶν, ὡς πὶ τὴν Πηλοποιάδα ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὸν Πάχυνον ἐκκείδου πρὸς ἀρκίον βλέπειν, ποιῶσι δὲ τὴν πλοῦρον καὶ πρὸς τὸν πορθμόν. Δεῖ δ' ὅτι Πηλοποιὰ μικρὰν λαμβάνειν Πηλοποιὰς ἀνατολὰς· οὕτω γὰρ ἡ ἰσθμὸς περικλείει περὶ τὸν Κατάνης Πηλοποιὰς τὰς Συρακούσας καὶ τὸν Πάχυνον. * ἡ δ' ὅτι Πάχυνος πρὸς Λιλυθαίαν, ἐπεριωπίζουσα δὲ τῆς Πελοποιάδος, ἰκανῶς ἀν καὶ αὐτὴ δέξει τὸ δόξον τοῦ μεσημερινοῦ σημείου πρὸς τὴν ἑσπέρην. βλέπει δ' ἀν ἅμα πρὸς τὴν εὐν καὶ πρὸς νότον, τῇ μὲν ἰσθμῷ τὴν Σικελικὴν πέλαγον κλυζομένη, τῇ δ' ἰσθμῷ τὴν Λιβυκὴν, & πρὸς τὰς Σύρτης δὴκον. δὲ τῆς Καρχηδονίας. Quae verba ita vertit prior interpres: Tamen in Sicilia situ ad Italiam, ad austrum vergentem bene diceretur, quod Pelorum magis, quam alii anguli, ad septemtrionem spectat. Ad 30 junctum igitur ab eo ad Pachynum ad orientem latus excurrere dicimus, ad arcton spectans. Latus autem etiam ad eurypum efficit. Capienda verò quadam parva est inflexio ad ortus hibernos. sic enim litus illud inclinatur; si à Catanâ Syracusas versus ad Pachynum processeris. * Quid à Pachyno ad Lilybaeum? Is enim magis quam Pelorus ad occasum expositus satis est. Idem etiam à meridionali signo ad occasum satis appareret. spectaret & pariter ad ortum & ad austrum; hinc à mari Siculo aspersus, hinc à Libyco, quod à Carthaginien- si pelago pervenit ad Syrtis. At longè melius posterior interpres, in hanc sententiam: Sed tamen, quando Sicilia Italiae comparata ad austrum est sita, Pelorum omnium angulorum eius maximè versus septemtrionem spectare, dici non malè potest: ut linea inde ad Pachynum perducta, versus orientem posita, respicere intelligatur septemtrionem; 40 cuius latus ad fretum pertingit. oportet autem eam nonnihil converti ad hibernum ortum. sic enim litus inclinare deprehendes, à Catanâ Syracusas & Pachynum proficiscens. At linea ad Lilybaeum ducta, magis, quam Pelorus, occasum versus sita, satis commodè videtur dici à puncto meridiano versus occasum pertinere: simulque & ad auroram & ad austrum respicere, quum ab unâ parte Siculo alluatur mari, ab alterâ Africo, quod à Carthaginien- sium finibus ad Syrtis tendit. Corrupta esse haud uno loco ista auctoris verba, doctissimus eius commentator Casaubonus monuit. & pro illis in principio vo- cibus, ἐν τοῖς κειμένη, restituendum censuit, οὐσὶς κειμένης, vel ἐν τοῖς κειμένης. hac, inquit, sensu: Verumtamen, quantum licet in hac rerum difficultate. & ad- didit: Sed videtur hic totus locus gravius laborare; & meliorum codicum opem valde 50 desiderare. Meliores codices, quam quibus usus est is, ex cuius codice, cum pluribus in Italia manuscriptis collato, sua desumit Casaubonus, vix reperias. Proinde ego totum locum ita restituere ex ingenio meo coner: Ὁ μὲν δ' οὖν, ὅντως δ' Σικελίας τῇ Ἰταλίᾳ πρὸς νότον κειμένης, ἡ Πελοποιὰς δὲ καὶ κατώτῃ λέγουσι ἀν καλῶς τῶν τριῶν γωνιῶν, ὡς πὶ τὴν Πηλοποιάδα ἀπ' αὐτῆς πρὸς τὸν Πάχυνον, ἐκκείδου πρὸς ἀρκίον βλέπειν. ποιῶσι δὲ τὴν πλοῦρον τὴν πρὸς τὸν πορθμόν. Δεῖ δ' ὅτι Πηλοποιὰ μικρὰν λαμβάνειν Πηλοποιὰς ἀνατολὰς· οὕτω γὰρ ἡ ἰσθμὸς περικλείει περὶ τὸν Κατάνης ἐπὶ τὰς Συρακούσας καὶ τὸν

καὶ τὸν Πάχυνον. * . ἡ δὲ ὁδοὺς Παχύνος πρὸς Λιλύθαιον, τὸ ἐπερλώπιον τῆς Πελοποννήσου, ἰκανῶς ἀν καὶ αὐτῇ δὲξοι ὁδοὺς ποὺ μεταμειβρινθε σημεία πρὸς τινὶ ἐσπίρην βλέπιν. βλέπει δὲ ἂν ὁ Πάχυνος ἅμα πρὸς τὴν τινὶ ἔω καὶ πρὸς νότον, τῇ ἰδῶν ὡδοὺς ποὺ Σικελικῆς πελάγους κυρζομένη, τῇ δὲ ὡδοὺς Ἐλίουκῆς, Ἐ πρὸς τὰς Συρτὲς διήκει. ὁδοὺς τῆς Καρχηδονίας. Hoc est: Verumtamen, quum Sicilia, Italiae comparata, ad austrum versus sit sita; Pelorum omnium eius angulorum maximè esse septemtrionale; haud malè dici potest: ut linea inde ad Pachynum ducta, versus septemtriones spectet; latusque, quod fretum contingit, efficiat. Oportet autem eam nonnihil converti ad ortum hibernum. sic enim litus inclinare deprehendes, ubi à Catana ad Syracusas & Pachynum proficiscaris. * . Linea verò à Pachyno ducta ad Lilybæum, quod magis occiduum est quàm Pelorum, satis commodè & ipsa videtur dici à puncto meridiano versus occasum spectare. Pachynus autem simul ad ortum simulque ad austrum respexerit; hinc à Siculo, inde ab Africo perfusus mari, quod à Carthaginensium finibus ad Syrtis pertinet. Inserui ὁ Πάχυνος quia de nullà aliâ re intelligi possunt sequentia.

Latere insula quod attinet; septentrionale, quod est à Lilybæo ad Pelorum, ^{Trium Siciliae} perexiguâ convexitate incurvatur; crebris intercurrentibus promontoriis. orientale, inter Pelorum & Pachynum, modicâ inflectitur concavitate; cuius medium ^{lateralum forma.} est ad ostium Simæthi amnis, vulgò nunc *La Jaretta* dicti. austrinum, inter Pachynum & Lilybæum, rectâ ferè protenditur lineâ; nisi quâ & ipsum uno atque altero promontorio in mare prominet.

20 altero promontorio in mare prominet.

Porro intervallo inter Pachynum & Peloponnesum rectè Plinius, & hunc sequutus Martianus, millia numeraverunt ccccxl. tot enim sunt ad proximum Peloponnesi promontorium, quod olim *Chelonites*, nunc vulgò *Capo di Tornese* vocatur. Strabo, dicto lib. vi, *Διappa δ' ἔστιν, ἀπὸ τοῦ Παχυνὸς πρὸς τὸ ἑρμα Ἐλφεῖς ἐσθίαι, δ.* id est: *Trajectus à Pachyno ad ostium Alphei stadiorum est ιιιις.* hoc est, millium passuum 10. Hoc etiam non malè, nam, quum à dicto Chelonite promontorio ad ostium Alphei, versùs ortum hibernum tendentibus, sint millia plus minus xl; Straboni rotundo ιιιις numero uti placuit. A Lilybæo ad Africæ promontorium, quod Mercurii cognominatur, vulgò nunc *Capo Buono* vocatum, Plinius cum epitomatore suo Martiano ponit millia clxxx: totidemque 30 circiter refert Ptolemæi tabula. at re verâ sunt haud ampliùs c. Strabo, dicto loco, *Ἐστὶ δὲ, καὶ ἀπὸ Λιλυθαίας τὴν ἀρχαίαν διappa ὅτι Λιθύλευ χιλιῶν πενταχόσιοι πρὸς Καρχηδόνα*, hoc est: *Brevissimus à Lilybæo in Africam trajectus ad Carthaginis tractum est stadiorum c100.* id est, millium clxxxvii passuum 10. Totidem stadia refert & lib. ii. ubi non *πρὸς Καρχηδόνα* ait; sed omnino *πρὸς τῇ Καρχηδόνι*, id est, *ad Carthaginem*. Hinc scilicet error Plinio Ptolemæoque natus; quòd priores illi, ex quibus isti geographica sua desumsere trajectum brevissimum à Lilybæo ad Carthaginem usque censuerint: ipsi verò id de proximo promontorio Mercurii intellexerunt. Sic & verus itinerarium maritimum: *A Lilybæo insula, quæ adpellatur Maritima, stadia ccc.* 40 *A Maritimâ insulâ trajectus in Africam stadia 100000.* Stadia c1000 conficiunt millia passuum cl; si viii stadia in singula milliaria computes, more antiquorum scriptorum: sin verò, more posteriorum, vi stadia cum dimidio singulis milliariis tribuas; millia passuum erunt clx. At numeri isti in itinerario fortè corrupti fuerint; quando à Lilybæo ad insulam Maritimam, quæ vulgò nunc vocatur *Marétimo*, xxv circiter sunt millia tantum. certè paullo pòst, cum Strabone consentiens auctor Itinerarii, *A Lilybæo*, inquit, *de Sicilia in Carthaginem stadia c100.* Cæterum ab eodem Lilybatano promontorio ad proximum Sardinie promontorium Caralitanum millia apud Plinium leguntur cxx. at Ptolemæus habet cxxx: ac totidem hodièque censetur. certum igitur est, in Plinii exemplaribus 50 interitile alterum c. De Pelori à Italiâ distantia pòst dicemus; ubi de freto, quod est Siciliam inter & Italiam, agetur.

Nunc singulorum laterum longitudo totiusq; insulae magnitudo indicentur. Diodorus, lib. v. Ἐστὶ δ' αὖτε ἡ περὶ μετρεῖσθαι τοῦ αἰῶνος ὡς περὶ τρεῖς χιλίων περιακροῖσθαι ἐξήκοντα. ἢ γὰρ περὶ πλῆθος τῶν ἡμετέρας τῆς Πελοποννήσου τῆς Λιλυθαίου ὑπάρχει σεδίων χιλίων ἐπικροῖσθαι ἢ δ' ὅσοι Λιλυθαίης μέχρι Παχυνῆς Συροκαίης χώρας, σεδίων χιλίων ὅς περὶ ἑκατόν. ἢ δ' ὅσοι παρὰ τὴν σεδίων χιλίων ἐκαστοὶ ποταμοὶ γενέσθαι. Id est: *Ambitus eius est stadiorum IIIICCCX. unum quippe laterus de tribus, quod à Peloriade, ad Lilythum protenditur, stadiorum est CXCXXX.* quod à Lilytho

Singulorum
Siciliae late-
rum longitu-
do.

ad Pachynum, Syracusani agri promontorium, stadiorum CICIC . reliquum hinc stadiorum CICXL . Ita equidem singulorum laterum numeri in Diodori exemplaribus adnotati leguntur. at in unum computati summam efficiunt stadiorum haud amplius IIICICCCCCXL . ubi xx è Diodori præmissâ summâ desiderantur. Cæterum stadia CICICCC sunt millia CCXII , passus IC : stadia CICIC , millia CLXXXVII , passus IC : stadia CICXL , millia CXLI , passus IC . Aliter paullo ista refert Strabo, dicto lib. VI. τῶν δὲ πόλεων, inquit, ὡς ἀφορίζεται αἱ τρεῖς ἀκραι, δύο μὲν εἰς κοίλας μετεώρας, ἡ δὲ τρίτη κυρτή, ἡ δὲ πόδις ἑλίου καὶ καθήκει πρὸς τὴν Πελοριάδα, ἡ περὶ μερίση ἐστὶν, ἐπὶ δὲ τῶν χιλιῶν καὶ ἑπτακισίων, ὡς Ποσειδώνιος εἴρηκε, πρὸς αὐτὴν καὶ ἕκαστος τῶν δὲ ἀλίων, ἡ γὰρ ἐπὶ Πάχυνον πόδις ἑλίου καὶ μετὰ τῆς ἐπείρας· ἐλαττοῦ δὲ ἡ τῶν περὶ μὲν καὶ τῆς ἱταλίας περὶ ἑκαστῆς, ἡ δὲ πόδις 10 Πελοριάδος ἐπὶ τὴν Πάχυνον, ἐπὶ δὲ τῶν χιλιῶν ἑκατὸν καὶ πεντακισίων. τὴν δὲ περὶ πλεον ὁ Ποσειδώνιος ἐπὶ τῶν ποταμῶν ἐπὶ τοῖς περὶ χιλιῶν δὲ ποταμῶν. Hoc est: Laterum, quæ dictis tribus promontoriis terminantur, duo sunt mediocriter concava: tertium, quod à Lilybæo ad Peloriadem protenditur, convexum est; idemque longissimum, stadiorum CICICCC ; ut Posidonius ait; qui xx insuper adjecit. de reliquis id, quod à Lilybæo ad Pachynum pertinet, altero maius est: minimum omnium est id, quod fretò & Italia objacet, à Peloriade ad Pachynum tendens, stadiorum circiter CICCCXX . Circuitum autem Posidonius pronuntiat stadiorum IIICICCCCC . Ergo alterum latus, quod est inter Lilybæum & Pachynum, stadiorum erit CICICL ; id est millium CCXII , passuum ICCL . Stadia autem CICICCCXX sunt millia CCXV . & stadia CICCCXX sunt millia CXLI , passus CCL . 20 De circuitu ita scribit Plinius, dicto lib. III, cap. VIII: Sicilia circuitu patet, ut auctor est Agrippa, ICCCXVIII millibus passuum. At Posidonii IIICICCCCC stadia conficiunt millia passuum ICL : & Diodori stadia IIICICCCCCXL sunt millia ICXLV . De singulorum laterum longitudine ita tradit Plinii prædictus epitomator Martianus, lib. VI: Ipsa autem promontoria inter se terreno itinere disparantur sic: A Peloro Pachynum millia septuaginta sex. inde Lilybæum, ducenta. inde Pelorum, centum quadraginta tria. At ipse Plinius dicto capite postea; Terreno, inquit, itinere à Peloro Pachynum CLXVI millia passuum. inde Lilybæum CC millia. inde Pelorum CLXX . Apud utrumque correctiores sint numeri, haud facile dixerim. apud utrumque certe falsò latus inter Pachynum ac Lilybæum maioris sit longitudinis, quàm illud, quod est 30 inter Lilybæum & Pelorum. Rectius ex Posidonii descriptione Strabo. qui etiam aliam ex Romanorum quadam chorographiâ addit descriptionem eodem loco his verbis: Ἐν δὲ τῇ χωρογραφίᾳ μείζων λέγεται τὰ Μεσημαῖα, κατὰ μέγεθος δὲ διηρημένα μιλιασμῶν. ἐκ δὲ Πελοριάδος εἰς μύλας καὶ ποταμὸν δὲ καὶ ἐκ μύλων εἰς τὴν Τυνδαρίδα· εἰτα εἰς Ἀγαθῦρνον λ. καὶ τὸ ἰσὶ εἰς Ἀλκυον· καὶ πάλιν ἰσὶ εἰς Κεφαλοῖδιον. εἰς δὲ Ἰμέραν πλάτων 1 ἡ· εἰτ' εἰς Πάνορμον λ. β. δὲ καὶ λ. εἰς τὸ τῶν Αἰγισίων ἐμπορεῖον. λοιπὸν δὲ εἰς Λιλυθαῖον λ. ἡ. ἐπεὶ δὲ τὸ καμινῶν ἐπὶ τὸ συνεχὲς πόλεον, εἰς μὲν τὸ Ἡράκλειον [legge τὴν Ἡράκλειον] 2 ο. ἡ. ἐπὶ δὲ τὸν Αἰγισίων ἐμπορεῖον καὶ αἰτῶν καὶ εἰς Καμινῶν· εἰτ' ἐπὶ Πάχυνον γ. ἔνθεν πάλιν καὶ τὸ τῶν πόλεων, εἰς μὲν Συρακῆς λ. γ. εἰς δὲ Κατάνην γ. εἰτ' εἰς Ταυρομένιον λ. γ. εἰτ' εἰς Μεσσήνην λ. π. δὲ καὶ Πάχυνον εἰς Πελοριάδα γ. ἡ. ἐκ δὲ Μεσσηνίας εἰς Λιλυθαῖον 40 τῇ Οὐαλέρια ὁδῷ λ. Id est: At in chorographiâ intervalla ponuntur maiora, membratim distincta in milliaria. A Peloro ad Mylas, millia passuum XXV . totidem à Mylis Tyndaridem. hinc Agathyrnum XXX . Alefam totidem. aliag. XXX inde Cephalædium. tum ad Himeram flumen XVI . hinc Panormum XXXV . ad emporium Aegestensium XXXII . indeq. ad Lilybæum XXXVIII . Hinc, flexo cursu ad contiguum latus, Heracleam usque LXXV . Ad Agrigentinum emporium XX . aliag. XX Camarinam. inde ad Pachynum L . Hinc in tertio latere Syracusas usq. XXXVI . Catanam inde LX . tum Tauromenium XXXIII . Messanam XXX . At terrestri itinere à Pachyno ad Pelorum millia passuum CLXVIII . à Messanâ Lilybæum, viâ Valeriâ, 50 XXIV . Vltimum hunc numerum esse vitiatum, manifestum est: quando rectâ lineâ à Messanâ Lilybæum usque, quod vulgò nunc Marsalla vocari dixi, ducenta amplius sunt millia passuum. quapropter scripsisse Strabonem puto CLX , id est, CCXXXV . Hæc autem VALERIA VIA nulla alia fuit, quàm quæ etiam nunc à Messanâ per Mylas, Tyndaridem, Cephalædin, Thermas, Panormum, & Drepanum itur Lilybæum usque, itinere CCXL circiter millium passuum. quam viam Tabula refert itineraria. De cætero apud Strabonem summa lateris prioris est millium CCLXV ; alterius, CLXVI ; tertii CLIX . unde totius insulæ circuitus millia conficit ICLXXXVIII . ubi XXXVIII millia Posidonii computationem excedunt. quam

VALERIA
VIA.

quàm plerorumque intervallorum numeri sunt falsi; ut suo loco infrà atque ordine adparebit. Omissum quòd sit intervallum inter Messanam & Pelorum, nescio cuius negligentiae adscribendum sit; ipsius Chorographi, an Strabonis; vel potius huius exscriptoris. Certè particula *δὲ*, quæ est in hisce vocibus, *ἐν δὲ Πελοπόννησος*, desiderari aliquid, satis apertè indicat. quamquàm doctissimus huius auctoris commentator Casaubonus legendum censuerit, *ἐκ γὰρ*. Sed quia hodièque à Messanâ Mylas usque millia passuum numerantur *xxiiii*; facillè suspicer, hoc intervallum per errorem sumfisse Strabonem. Sanè à Peloro ad Mylas millia sunt *xxxv*. Porro Ptolemæi Siciliam si circummetiariis; à Peloro ad Lilybæum millia invenies passuum circiter *cclxv*; à Lilybæo ad Pachynum, *clvi*; à Pachyno ad Pelorum, *clxv*. unde ambitus totius insulæ sit millium passuum *lxxxvi*. Apud Aethicum cosmographum ita legitur: *A Peloro in Pachynum millia passuum cxlvi*. à Pachyno in Lilybæum millia passuum *clxxiiii*. Scriptum priore loco fuisse *clxviii*, ex Strabonis simul *clxviii*, & Plinii *clxvi*, colligo. ex universis verò numeris conjicio, apud Martianum quoque, ut Plinii epitomatores, non *septuaginta sex*, sed *sexaginta sex* scriptum fuisse. ac fortè haud integris verbis: sed notis tantum; ut apud Plinium. At apud Orosium lib. i, cap. ii, eadem verba ita leguntur: *Hac habet à Peloro in Pachynum millia passuum clviii*; à Pachyno in Lilybæum, *clxxvii*. Sed priore loco, in aliis exemplaribus est *clxviii*. Solinus nescio unde hauserit ista, fine capituli xi, quo Siciliam describit: *Omnis ambitus huius insulæ clauditur stadiorum tribus millibus*. id est, millibus passuum *cclxxv*: vel, si posteriorum computationem sequi malis, millibus *cccc*. Ne mendum librariorum existimes; en ab Solino haud dubiè idem mutuatus Isidorus, Origin. lib. *xiiii*, cap. vi, *Omnis, inquit, ambitus eius clauditur stadiorum trium millium*. Heic tamen scribendum, ut apud Solinum, *tribus millibus*. Haftenus de ambitu insulæ singulorumque eius laterum longitudine antiqui auctores. Ex Tabulâ itinerariâ, item ex Itinerario maritimo nihil addere libuit; quia partim mutila, partim corrupta deprehenduntur. in contextu tamen operis singula suo loco excurientur. In nostri sæculi scriptoribus ita tradit Cl. Marius Aretius Syracusanus, in Siciliæ descriptione: *Ambitus, haud indiligenter factâ mensione, lxxxvi miliaribus definitur. à Peloro ad Pachynum cl. hinc ccciii ad Lilybæum. rursum ad Pelorum cclxii*. Post hunc verò Thomas Fazellus, itidem Siculus, Sicularum rer. decad. i, lib. i, cap. i: *Septemtrionale latus cclxxxii, meridionale clxxxiii, orientale clx passuum millia metiuntur*. Ita Sicilia litoralis ora *lxxxiiii* passuum millia in circuitu continet, hoc ordine: à Peloro ad Messanam pass. m. *xii*. à Messanâ ad Tauromenium *xxx*. à Tauromenio ad Catanam *xxx*. à Catanâ ad Augustam, sinum Megaricum, *xxx*. ab Augustâ ad Syracusas *xviii*. à Syracusis ad Elorum *xxiiii*. ab Eloro ad Pachynum *xvi*. à Pachyno ad Puzillum *xx*. à Puzillo ad Camerinam, quæ jacet, totidem. à Camerinâ ad Terranovam *xviii*. à Terranovâ ad Gelam, nunc Alicatam, *xviii*. ab Alicatâ ad Agrigentinum frumenti emporium *xxv*. ab Agrigentino emporio ad Heracleam, quæ ad Caput album jacet, *xx*. ab Heracleâ ad Thermas, nunc Saccam, *xx*. à Saccâ ad Selinuntem, Terram hodiè pulicum, quæ jacet, *xviii*. à Selinunte ad Mazaram *xii*. à Mazará ad Lilybæum promontorium & urbem, nunc Marsalam, *xii*. à Marsalâ ad Drepanum, *xviii*. à Drepano ad Aegitharsum promontorium, Caput S. Viti hodiè dictum, *xviii*. à capite S. Viti ad Castrum ad mare, Segestanorum olim emporium, *xvii*. à Castro maris ad arcem S. Cathaldi, quæ Elyme subest, *xii*. ab Elymâ ad Hyccaram, nunc Carini murum, *xii*. à Carini ad Motyam, Portum hodiè Galli, *viii*. à Portu Galli ad Panormum totidem. à Panormo ad Solentum *xii*. à Solento ad Thermas Himerenses *xii*, à Thermis ad Himeram urbem, quæ desecit, *vi*. ab Himerâ ad Cephalædin *xviii*. à Cephalædi ad Tinsam arcem, *xviii*. à Tusâ ad Alesam, nunc Caroniam, *xii*. à Caroniâ ad Aquas dulces, quæ Aluntio subsunt, *xii*. ab Aquis dulcibus ad Agathyrsum, quæ ad Caput Orlandi jacet, *xviii*. ab Agathyrso ad Brolum arcem *vi*. à Brolo ad Pactas *xii*. à Pactis ad Tynlaridem, quæ jacet, *vi*. à Tynlaride ad Mylas *xviii*. à Mylis ad Divetum arcem *xviii*. à Diveto ad Falacrium promontorium, hodiè Rasculum, *vi*. à Rasculmo ad Pelorum, unde auspiciati sumus, *xii*. Sicilia itaque litoralis mensura ea est, quam diximus. nempe millium passuum *lxxxiiii*. Sed singulas veterum juxta & recentium auctorum computationes in tabulâ simul cognoscere, curæ sit pretium.

Varia aucto-
rum de Sicilia
circuiter sen-
tentia.

Latere septentrionali, à Peloro ad Lilybæum:

Diodorus	} millia passuum	{ CCXII, passus 10.	10
Posidonius		{ CCXV.	
Plinius		{ CLXX.	
Martianus		{ CXLIH.	
Chorographus		{ CCLXV.	
Ptolemaeus		{ CCLXV.	
Aretius		{ CCLXII.	
Fazellus		{ CCLXXXI.	

Latere meridionali, à Lilybæo ad Pachynum:

Diodorus	} millia passuum	{ CLXXXVII, passus 10.	20
Strabo		{ CXCIII, passus 10CCL.	
Plinius		{ CC.	
Martianus		{ CC.	
Chorographus		{ CLXV.	
Ptolemaeus		{ CLVI.	
Aethicus		{ CLXXIIII.	
Aretius		{ CCIIII.	
Fazellus		{ CLXXXIII.	

Latere orientali, à Pachyno ad Pelorum:

Diodorus	} millia passuum	{ CXLII, passus 10.	30
Strabo		{ CXLI, passus CCL.	
Plinius		{ CLXVI.	
Martianus		{ CLXVI.	
Chorographus		{ CLVIII.	
Ptolemaeus		{ CLXV.	
Aethicus		{ CXLVIIII.	
Aretius		{ CL.	
Fazellus		{ CLX.	

Totius insulæ ambitus:

Diodoro	} millia passuum	{ 10XLV; vel 10XLII, pass. 10.	50
Posidonio		{ 10L.	
Agrippæ		{ 10CXVIII.	
Chorographo		{ 10LXXXVIII.	
Ptolemæo		{ 10LXXXVI.	
Solino		{ CCCLXXV; vel CCCC.	
Isidoro		{ CCCLXXV; vel CCCC.	
Aretio		{ 10CXVI.	
Fazello		{ 10CXIIII.	

Verus genui-
nusq. insulæ
ambitus.

Ego verò insulam pede meo, ut antè dixi, totam uno certo æquoque gressu circumiens, ambitum eius diligentissimâ curâ observavi per loca maritima, quorum vocabula vulgaria sunt. ista:

A Peloro

A Peloro ad Lilybæum, M. P. cclv; sic:

	<i>Capo di Faro</i> ; Pelorum promontorium	
	<i>Capo Raficulmo</i> ; Falacrium prom.	M. P. XI.
	<i>Dirveto</i>	VI.
	<i>Milazzo</i> ; Mylæ	XVIII.
	<i>Mela</i>	V.
	<i>Olivéro fiume</i>	XII.
10	<i>S. Maria di Tindari</i> ; Tyndarium	I.
	<i>Patti</i>	VI.
	<i>Fiume di S. Angelo</i>	XI, pass. 1000.
	<i>Brolo</i>	--- pass. 100.
	<i>Fiume di Naso</i>	I, pass. 10.
	<i>Capo d'Orlando</i>	VI. pass. 10.
	<i>Fiume di Zaputto</i>	III.
	<i>Torre nuova sotto S. Marco</i>	I.
	<i>Rosamarini fiume</i>	I.
	<i>Furiàno</i>	X.
20	<i>Carònia</i> ; Calacta	VIII.
	<i>Pettinìo</i> ; Alæsa	XII.
	<i>Tosa</i>	VI.
	<i>Celafù</i> ; Cephalædium	XII.
	<i>Rocella</i>	X.
	<i>Términi</i> ; Thermæ	XIII.
	<i>Tràbbia</i>	III.
	<i>Solanto</i> ; Solentum	X.
	<i>Palermo</i> ; Panormus	X.
	<i>Fondaco nuovo</i>	X.
30	<i>Nucilla</i>	V.
	<i>Sala</i>	III.
	<i>Ponte di Iati</i>	III.
	<i>Alcamo</i>	VIII.
	<i>La Mèndola</i>	V.
	<i>Pìpìsca</i>	II.
	<i>Fondaco nuovo</i>	V.
	<i>Tràpani</i> ; Drepanum	XV.
	<i>Capo Teòro</i>	VIII.
	<i>Marsalla</i> ; Lilybæum	VIII.

A Lilybæo ad Pachynum, M. P. cxc; sic:

	<i>Marsalla</i> ; Lilybæum	
	<i>Mazara</i> ; Mazarum	XII.
	<i>Castel Veteràno</i>	X.
	<i>Partàno</i>	V.
	<i>Belice fiume</i> ; Crimisus fl.	II.
	<i>Càrabi fiume</i>	XII.
	<i>Sciacca</i> ; Thermæ	VI.
50	<i>Molino di Verdura</i>	VI.
	<i>Fiume di Caltrabelloffa</i>	I.
	<i>Mayhazùolo fiume</i>	III.
	<i>Plàtani fiume</i> ; Halycus fl.	II.
	<i>Monte Allegro</i>	III.
	<i>Fiume delle Canne</i>	III.
	<i>Siculiano</i>	I.
	<i>Gergenti</i> ; Agrigentum	XVIII.

Monte Chiavo	XII.
Licata ; Phintia	XII.
Falconara	VII.
Terra nuova ; Gela	XII.
Drillo fiume	V.
Torre di Camarina,	XIII.
Santa Cruce	VII.
Mauli fiume	VI.
Scicali	VII.
Spaccasurno	XIII.
Capo Pàssaro ; Pachynum	X.

10

A Pachyno ad Pelorum M. P. CLIII: sic:

Capo Pàssalo ; Pachynum	
Abiso fiume ; Elorus fl.	XII.
Fondaco sottr Avola	XII.
Casibili fiume ; Cacyparis fl.	VI.
Alfeo fiume ; Anapus fl.	X.
Savagusa ; Syracusæ	II.
La Colonna, & l'Isola delli Manghisi,	VII.
Fondaco della fico	I.
Marcellino fiume	III.
Fiume di Santo Iuliano	I.
Lentini ; Leontini	X.
La Iaretta fiume ; Simæthus fl.	X.
Catania ; Catana	VIII.
Niceti	VI.
Iaci fiume ; Acis fl.	II.
Iaci castello	II.
Fiume freddo ; Asines fl.	XV.
Cantara fiume ; Onobala fl.	II.
Castel Schiso	I.
Taormina ; Tauromenium	II.
S. Alessio ; Argennum promont.	V.
Savoca fiume	I.
Scaletta	XII.
Messina ; Messana	XII.
Capo di Faro ; Pelorus	XII.

20

30

40

SICILIAE Totius igitur insulæ ambitus terreno itinere erit millium passuum 1000. Scien-
 dum autem, à Messanâ per Panormum & Lilybæum ad Agrigentum usque millia-
 ria esse paullo minora iis, quæ ab Agrigento ad Pachynum & inde Messanam usque
 numerantur. hæc Neapolitani regni milliaribus sunt similia: minora autem iis,
 quæ per Latium, Sabinos, Vmbriam, & Etruriam, omnium totius Italiæ longissima
 protenduntur. illa verò veterum Romanorum millia passuum seu lapides exæquant:
 eoque cum Itinerariis Romanis congruere etiam nunc pleraque intervalla depre-
 henduntur: quemadmodum & illa, quibus totius Galliæ Cisalpinæ inter Alpeis &
 Apenninum itinera hodièq; dimensa sunt. Cæterum magnitudinem Siciliæ Thu-
 cydides, lib. VI, ita indicavit: Σικελίας περίπλους μὲν ἐστὶν ὀκτάδι' ἢ πλεονάζοντι ἐνιαυτῷ ἢ οὐκ ὀλίγῳ
 ἡμερῶν. id est: Siciliæ ambitus haud ita multo minor octo dierum circumnavigatione onera-
 riæ navi pater.

SICILIA Omnium interni maris insularum esse maximam, & vulgò nunc notum est, &
 jam dudum antiqui adnotarunt scriptores. Strabo, libro II; de insulis interni ma-
 ris loquens: Νῆσοι δὲ εἰσὶν ἐν μέρει τῆς ὁδοῦ τῇ κατὰ τὸ Τυρρῶνιον πέλαγῳ, μέχρι τῆς Λιγυ-
 κῆς συγχυαί, μέγισται δὲ Σαρδῶν καὶ Κύπρου, μετὰ γὰρ Σικελίαν. αὕτη δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ
 ἡμᾶς ἐστὶ μέγιστη. Id est: Insula eius in ora quidem Tyrrheni maris ad Liguriam usque sunt fre-
 quentes.

quentes. inter quas Sardinia & Corsica sunt maxima post Siciliam. hæc quidpe reliquarum nostri maris omnium est maxima. Constantinus imperator, Thematum imperii orientalis lib. II, themate Siciliæ: Νῆσός ἐστι μέγιστη καὶ ὁτιοῦναι τῇ Σικελίᾳ . * . * . Με-
γίστη δ' αὐτὴ μαρτυρεῖται τ' ἐπὶ τῷ, κατὰ Φησιν Ἀλέξιστον ὁ κωμικός.

Τῶν ἐπὶ τὰ νήσων, αἷς δεικνύειν ἡ φύσις
Θνητῶν μεγίστας, Σικελία μὲν, ὡς λόγῳ,
Ἐπὶ μεγάλῃ, καὶ δὲ πύργῳ Σαρδῶν, τρίτῃ
Κύρῳ, πτάρτῃ δὲ ἡ Διὸς Κρήτῃ τρυφῶς,
Εὐβοίᾳ πέμπτῃ τρυφῶς, ἑκτῇ Κύπρῳ,
Ἀέσβῳ δὲ τῇ ἐν ἑξομῶν λαχούσῃ ἔχει.

10

Id est: Sicilia insula maxima & celeberrima est. Et postea: Maximam autem esse insulam septem, Alexius comicus testatur his versibus:

In septem insulis, quas indicavit natura
Mortalibus maximas, Sicilia, ut fama fertur,
Est magna; secunda ab hac Sardinia; tertia
Corsica: quarta Iovis nutrix Creta;
Quinta Eubæa angusta; sexta Cyprus;
At Lesbos ordinem sortita est septimum.

Erravit igitur Scylax, in interni maris περιπλῶ· ubi ita scribit: μέγιστη Σαρδῶν, δὲ πύργῳ
20 Σικελία, τρίτῃ Κρήτῃ, τετάρτῃ Κύπρῳ, πέμπτῃ Εὐβοίᾳ, ἑκτῇ Κύρῳ, ἑξομῶν Ἀέσβῳ. Hoc est:
Maxima est Sardinia; secunda Sicilia, tertia Creta, quarta Cyprus, quinta Eubæa, sexta Corsica,
septima Lesbos. Sed & Diodorus errasse videbatur, ubi inquit, lib. V; Σαρδῶν νῆσος,
τῷ μὲν μεγίστῃ περιπλῶσιν τῇ Σικελίᾳ· id est, ut interpretis eius vertit: Sardinia insula,
Siciliam magnitudine adæquans. Verum minime hoc voluisse Diodorum; sed intellexisse,
Sardiniam ferè exæquare magnitudine Siciliam, patet ex verbis eius haud ita
multo post perscriptis. De Gymnesiis five Balearibus ad Hispaniam insulis loquens;
Τῶν δὲ, inquit, ἡ μείζων μέγιστη πᾶσιν ἐστὶ μετὰ τὰς ἐπὶ τὰ νήσους, Σικελίαν, Σαρδῶν, Κύπρον, Κρή-
την, Εὐβοίαν, Κύρον, Ἀέσβον. id est: Harum maior omnibus magnitudine excedit, post septem
30 insulas, Siciliam, Sardiniam, Cyprum, Cretam, Eubæam, Corsicam, Lesbum. Hactenus igitur
de figurâ, situ, & magnitudine Siciliæ dictum.

CAPVT IIII.

De Siculi soli naturâ ac fertilitate.

V T cæli Siculi summa est temperies ac salubritas; sic soli insignis ibidem conspicitur fertilitas: quamquam universa insula uno solo perpetuoque saxo constare videtur. quod etiam in pluribus eius partibus, maximè verò ad
40 meridiem & occidentem, sine aliquo glebæ tegumento apertum jacet. unde & illud Lycophronis in Alexandrâ:

Ἄλλοι δ' ἐνοικίουσιν Σικανῶν χθονά
Πλαγκτοὶ μολόντες, εἴητε Λαομέδων τριπλάς
Ναύτης ἔδωκε Φαινοδάμαντι κέρως,
Ταῖς κητοδόρπις συμφοραῖς δεδηγυμένῳ,
Τηλοδ' ἀποθεῖναι θηροῖν ὠμηταῖς βορᾶν,
Μολόντας εἰς γλῶσπερον Λαιρρυγόνων,
Ὅπῃ στυγερῇ δαυλῆς ἐρημία.

Hoc est:

Alii Sicanorum inhabitabunt terram,
Errones edelati; ubi treis Laomedon
Nautis dedit Phænodamantis filias,
Balanam pascuntibus stimulatibus cladibus,
Procul exponendas feris crudelibus pabulum,
Progressas in occidentalem Lastrygonum terram;
Vbi larga visitur solitudo.

Ad